

Služba nevidomým a zrakově handicapovaným

Katolická knihovna pro nevidomé a zrakově handicapované nadačního fondu Lumen Christi je jedinou institucí svého druhu v ČR.

Načítáme knihy z produkce křesťanských vydavatelství, vydáváme vlastní zvukové časopisy a distribuujeme zvukové nahrávky téměř tisíci handicapovaných z celé republiky. Našimi klienty nejsou jen zcela nevidomí, ale i senioři, kterým zrak zeslábl v důsledku šedého či zeleného zákalu, cukrovky nebo jiných chorob.

Naším cílem je přinášet nevidomým a zrakově handicapovaným, kteří většinou mají velmi omezený kontakt se světem, křesťanskou nadějí a skrze duchovní i naučnou četbu jim zprostředkovávat světlo Kristovo – odtud název našeho nadačního fondu. Nedostáváme ani jsme nikdy nedostávali žádné dotace nebo příspěvky od velkých institucionálních sponzorů, celá naše činnost je již 27 let závislá výhradně na štědrosti mnoha a mnoha tisíců drobných dárců.

Máte-li ve svém okolí někoho, kdo by mohl mít o naše služby zájem, neváhejte a pomozte mu prosím zprostředkovat kontakt s námi. Kontaktní informace jsou na zadní straně této přílohy a v příloženém letáku. Děkuje.

DAVID NEBESKÝ,
předseda správní rady
nadačního fondu Lumen Christi

Zvuková knihovna slouží lidem různého věku.

Snímky archiv Lumen Christi

Pane, kdy jsme tě viděli nevidomého a nepomohli ti?

Zapojte se s námi a s našimi dobrovolníky do pomoci těm, kteří – zejména nyní v nelehké době epidemie koronaviru, karantény a zpřetrhání běžných kontaktů a služeb – ji opravdu potřebují a oceňují, a kteří navíc patří mezi nejvíce ohrožené.

Jako kluk jsem neměl moc rád, když se četlo v kostele z Matoušova evangelia podobenství o pastýři, který odděluje ovce od kozlů (Mt 25,31nn).

Přišlo mi to moc zdoluhavé, jak se pořád opakuje: měl jsem hlad, žízeň, byl jsem na cestách, nahý, nemocný a ve vězení a dali jste mi najíst, napít, přišli jste za mnou – výčet konkrétních skutků lásky, které Pán Ježíš vztahu-

je na sebe zcela jasnými slovy: „Cokoli jste udělali pro jednoho z těchto mých nejposlednějších bratří, pro mne jste udělali“ (Mt 25,41). Text je to však krásný, srozumitelný – dnes ho mám rád a nepřestává mě udivovat,

že se Ježíš ztotožňuje s těmi potřebnými kolem nás. Za skutky lásky slibuje vstup do svého království. Je až zarážející ona pozemskost: není tam příklad žádného zbožného skutku, který bychom mohli očekávat – ani modlitba, ani dar pro Chrám, ani oběť – jen pomoc bližním. Není to ani přesný výčet, ale jsou uváděny možnosti, kdy k pomoci stačí jen láskou otevřené oči a ochota se podělit. P. VOJTĚCH ELIÁŠ,

kanovník metropolitní kapituly
u sv. Víta v Praze

Více na str. 12

Jiří Červený: Zvuková knihovna ...

Ohlížíme-li se za počátky katolické zvukové knihovny, nesmí chybět jméno jednoho ze spoluzakladatelů JIŘÍHO ČERVENÉHO. Iniciativa, která dodnes přináší informace i potěšení stovkám lidí se zrakovým postižením, vytryskla na sklonku totality z nadšení tajného společenství mládeže.

Jak vzpomínáte na toto období konce 80. let, kdy začaly létat první „vlastovky“ zvukové knihovny?

Vzpomínám na ně rád. Už jenom proto, že jsme byli mladí a všechno to pro nás znamenalo dobrodružství. Na faře v Roztokách u Prahy jsme se scházeli jako společenství mladých lidí, část z nás z Deylovy konzervatoře pro zrakově postižené. Chodili mezi nás také ti o něco starší, jako byli Václav Malý nebo Ivan Štampach. Konaly se přednášky, debatovali jsme o lidských právech... Tehdy už komunisté nestihali sledovat všechno, a tak jim leccos unikalo mezi prsty.

Jsem dodnes vděčný, že jsem to prostředí mohl zažít, protože právě tady jsem dostal dobrý základ do dalšího života, pro svou víru i pro svůj pohled na svět.

O samotný zdroj zvukové knihovny se prý zasloužilo hercegovské poutní místo Medžugorje.

Ano. Vyrázili jsme tenkrát se dvěma spolužáky do Medžugorje na výlet, ještě se všim, co tehdy cestování do ciziny obnášelo, jako byla žádost o výjezdní doložku nebo zjištění, že třeba v Maďarsku se nedomluvíte žádným vám známým jazykem. Vzpomínám si, jak jsme po dlouhé cestě vlakem dorazili do Mostaru a pak konečně do Medžugorje a spali tam pod širákem... Pro knihovnu bylo zásadní, že jsme se tam seznámili se skupinkou mladých Itálů z katolického skauta. A od těch jsme dostali na tehdejší dobu velkou finanční podporu – bylo to myslím 400 dolarů, v 80. letech velké peníze – za které jsme pak v Československu koupili dva přehrávače a nějaké kazety a mohli jsme začít na koleně množit knihy, co někdo namluvil. Třeba zrovna David Nebeský takhle načelil části Nového zákona.

Jak a komu tehdejší Studio sv. Antonína, jak jste

iniciativu pojmenovali, nahrávky poskytovalo?

Ve svém okolí jsme věděli o nevidomých lidech, kteří budou za nahrávky vděční, ti zase znali další a okruh zájemců se rychle rozšiřoval. Balit a půjčovat kazety dál mi postupně začali pomáhat kamarádi. V roce 1988 přišlo katastrofální zemětřesení v Arménii a ustavil se výbor, který měl koordinovat pomoc. A ten zastřešil spoustu jiných drobných aktivit a jednou z nich, díky Marii Svatošové, Adolfo Rázkovi a panu biskupu Antonínu Liškovi, který naši iniciativu zaštitil, byla ta naše. S panem biskupem Liškou jsme totiž měli docela kamarádky vztah ještě z doby, kdy byl řádový kněz a vozil nás – mládež z Roztok – trabantem na mši svatou ke svatému Vojtěchu. Pro namnožené kazety jsem pak chodil s batohem na pražské arcibiskupství k panu Josefu Bláhovi – legendárnímu vrátnému Arcibiskupského paláce z dob kardinála Tomáška – pro základy vrácené od posluchačů a nové objednávky právě k panu biskupu Liškovi, který bydlel v jiném domě na Hradčanském náměstí.

V létě roku 1990 přešlo Studio sv. Antonína pod Českou katolickou Charitu a přijalo název Lumen Christi. S ním se zvuková knihovna spojuje dodnes. Jaká je v knihovně či v nadačním fondu, který ji provozuje, vaše současná role?

Jsem členem správní rady nadačního fondu Lumen Christi, ale dnes přispívám spíš radou než prací. Postupně jsem se začal víc a víc věnovat hudbě a její výuce a to jde s další činností dost těžko skloubit. David Nebeský se na mě ale dodnes obrací a radí se se mnou, jak dál například v technických otázkách, co je pro mě jako pro člověka se zrakovým postižením pohodlnější a užitečnější – když se třeba před nějakou dobou objevila možnost přejít z kazet na digitální formát. Anebo doporučím, která kniha mě třeba v poslední době zaujala a stála by za načtení.

Využíváte vy sám službu zvukové knihovny Lumen Christi?

V poslední době tolik ne. Dobře si rozumím s počítačem, takže spíš využívám to, co je dostupné třeba na internetu. Dnes už je nabídka audioknih a knih v digitálním formátu hodně široká. Například Sjedenocná organizace nevidomých a slabozrakých provozuje pro zrakově postižené přímo Knihovnu digitálních dokumentů. Nic takového v době začátků Lumen Christi nebylo, zvláště ne u křesťanské literatury, ale i u dalších knížek, které se za komunistů nevzdávaly, či byly přímo zakázané.

Má tedy činnost křesťanské zvukové knihovny ještě smysl?

Rozhodně má, a dnes možná ještě větší než v minulosti. Starších lidí, kteří dobře nevidí nebo nevidí vůbec a zároveň nezvládnou práci s počítačem, je dost. Přitom ta služba, na kterou byli dříve zvyklí a kterou ovládali, tedy poslouchání z kazet, postupně mizí. Nedávno jsme se shodli s paní Janou Červenákovou, která se celoživotně věnuje zvukovým knížkám v Diakonii, že je zájem o nahrávky stále živý. Lidí, kteří využívají služby Lumen Christi, je téměř tisíc, kolem tří set z nich je pak velmi aktivních, což není málo.

A dále si uvědomte, kolik je u nás babiček nebo nemocných upoutaných na lůžko. Stává se mi, že mi lidé říkají, jak rádi by si byli třeba při pobytu v nemocnici nějakou knížku poslechli, kdyby o takové možnosti věděli. Takže je to i otázka toho, aby rodiny nebo farnosti o zvukové knihovně věděly a uměly o ní svým blízkým říct a zařídit jim přístup. Kdykoli se někde najde někdo, kdo se začne trochu starat, hned je to znát a služba knihovny využije mnohem víc lidí.

Jaké to je, vyučovat hudbu, když se nemůžete spolehnout na oči?

Zrakově handicapovaných učitelů na Základních uměleckých školách, mezi něž patřím, je dnes kolem padesáti. Ve 20. století se začalo rozvíjet vzdělávání lidí s různými zrakovými handicapami tak, aby byli schopní se aspoň částečně uživit.

Pokračování na str. 11

... má i dnes velký smysl

Soubor staré hudby Musica pro Sancta Cecilia při vystoupení.

Snímky archiv Jiřího Červeného

Dokončení ze str. 10

A hudba byla jednou z cest, které se nabízejí. Deylova konzervatoř byla v době 80. a 90. let, kdy jsem ji navštěvoval, na svém pedagogickém i uměleckém vrcholu. A tak byli její absolventi jako učitelé hudby dost žádaní, protože byli na tuto profesi opravdu dobře připraveni. To už dnes z různých důvodů neplatí a na vině je bohužel i to, v jaké podobě stál začal prosazovat inkluzi. Zrovna vzdělávání lidí se zrakovým handicapem tak dost utrpělo.

Samozřejmě zrakově postižený učitel musí nejen být schopný dítěti říct, „hraješ falešně“, ale také ho naučit noty nebo uhlídat, jak u nástroje sedí a podobně. Ale pro to jdou vytvořit různé pomůcky, a tak rozdíl mezi ním a vidícím učitelem bude hlavně v rychlosti. A také musím mnohem více spolupracovat s rodiči.

Stalo se vám někdy, že byste kvůli svému handicapu přišel o žáky?

Za celé ty roky mě – pokud si pamatuju – odmítla jedna rodina. Naopak je tu určité riziko, že k dětem i k jejich rodičům víc přilnete, protože ten vztah mezi zrakově handicapovaným učite-

lem a rodinou je bližší a mnohem víc kamarádský.

Které hudební nástroje ovládáte?

Na Deylově konzervatoři jsem vystudoval violoncello a klavír, ale momentálně je mi nejmilejší hra na violu da gamba. Hraju na různé typy tohoto historického smyčcového nástroje od sopranové violy da gamba až po basovou.

Jste také zakládajícím členem hudebního uskupení s názvem Musica pro Sancta Cecilia.

Kolik let už tento soubor staré hudby funguje?

Už to bude třicet let. Na začátku soubor tvořili kamarádi z Deylovy konzervatoře, kteří zjistili, že se chtějí dál setkávat i po škole. Některí z nás byli zároveň členy společenství v Roztokách. A jak to bývá, během let někdo zůstal, jiný se někam zakutálel... až jsme zbyli z původní sestavy dva. Ale dnešní kapela je vlastně takovým dobrým příkladem inkluze, jak by podle mě měla vypadat: z deseti, dvacíti členů jsme někteří nevidomí, jiní slabozrací i ti, kdo vidí normálně. A funguje to, aniž by někdo něco shora prosazoval nebo řídil.

Vydali jste už šest alb, na stránkách www.sancta-cecilia.cz si lidé některá z nich mohou stáhnout.

Na čem kapela pracuje teď?

Céděčko už nejspíš nahrávat nebudeme, dnes už lidé céděčka moc nekupují, radši si muziku stahují z internetu. Budeme hledat jiné formy. Často koncertujeme ve farnostech nebo u různých příležitostí, kam si nás lidé pozvou. Velmi se mi líbila spolupráce s panem Rudolfem Pellarem (+2010), se kterým jsme připravili například pásmo „Já o studnici vím“, zkomponované ze španělské renesanční hudby a poezie sv. Jana od Kříže. Uvažujeme o něčem podobném, co bychom pak mohli i nahrát a nabídnout ke stažení.

S manželkou vychováváte jednoho syna. Jak to, že má Jiří Červený mladší asijské rysy?

Dítě jsme si se ženou přáli, ale nechtěl jsem, aby podědilo mou genetickou zátěž. A tak jsme zvolili cestu adopce. Znamenalo to mimo jiné vyplnit obšírný dotazník s upřesněním, jaké dítě jsme ochotni akceptovat. A my si řekli, „přiletí čap nebo vrána a něco přinese.“ Dlouho nebylo nic, pak najednou zavolali – a za týden jsme měli doma

čtrnáctiměsíčního čínského chlapečka.

Ze začátku to byl docela fofr, všechno bylo vzhůru nohama, třeba postýlku nám dala rodina jednoho mého žáka, abychom vůbec mohli fungovat. Ale dnes je klukovi dvacet let a myslím, že se povedl. Byl by i slušný muzikant, zahráje si se mnou třeba na cembalo, pomůže mi se souborem. Ale jeho živel je technika. (sch)

Daňové potvrzení

Dar našemu nadačnímu fondu lze na základě zaslání potvrzení odečíst od základu daně z příjmu. Těm, kteří svůj dar pošlou složenkou nebo při platbě převodem uvedou do zprávy pro příjemce svoji adresu, pošleme potvrzení za cca 2 měsíce automaticky. Všem ostatním ho kdykoli pošleme na vyžádání.

Jiří Červený s violou da gamba.

Pane, kdy jsme tě viděli nevidomého a nepomohli ti?

„Náš Bůh, který vidí i to, co je skryté, vám odplatí,“ říká P. Vojtěch Eliáš.

Snímek archiv P. Vojtěcha Eliáše

Technické vymoženosti rozšiřují možnosti pomoci potřebným o celou paletu skutků: přístroj, co pomůže mluvit nebo se dorozumívat s okolím, pomůcka, která dovolí se pohybovat, uvařit si nebo se vzdělávat a plně se zapojovat do lidské společnosti.

Sám nosím brýle, a tak se asi nejvíce zajímám o nevidomé a zrakově handicapované. Je úžasné, co všechno technika umožnila! Ale ne sama – vždy tu musela být láska a ochota pomoci. Vše začalo Braillovým písmem – plastickými body vytlačenými do materiálu: to zrakově postiženým zpřístupni-

lo literaturu, i když pro někoho velmi obtížně a někdo se „čist prsty“ pro necitlivost nikdy nenaučil. Pak se začaly knihy načítat a zaznamenávat nejdříve na magnetofonové pásky (tzv. cívky), potom na magnetofonové kazety. Skoro současně se uplatňoval počítač: nejdříve robotické čtení na-

psaného textu, dnes příjemný lidský hlas.

Každý text pro nevidomé a zrakově handicapované vyžaduje poměrně náročné převedení do „zvláštního“ formátu. Proto byla nabídka knih vždycky trochu omezená (kvůli technickým i finančním požadavkům). Nabídka křesťanské duchovní a náboženské literatury byla však dokonce téměř nedostupná. To se začalo měnit v posledních třetina 20. století – ještě před Sametovou revolucí – kdy se skupina nadšenců (mezi nimi pozdější biskup Antonín Liška) pustila do vytváření zvukových knih s křesťanským obsahem. Dobré dílo rostlo i díky Božímu požehnání a skromné začátky vyústily v založení nadačního fondu Lumen Christi a provozování celé zvukové knihovny, která nejen pořizuje a půjčuje nevidomým a zrakově handicapovaným knihy, ale její pracovníci i sami vytvářejí zvukové časopisy s novinkami a zajímavostmi ze současného světa.

Těším se na spolupráci s Vámi!

P. VOJTĚCH ELIÁŠ,
kanovník metropolitní kapituly
u sv. Víta v Praze

Kolik stojí naše služby?

Katolická knihovna pro nevidomé poskytuje handicapovaným nahrávky zdarma nebo za symbolický roční poplatek. Naši dárci se nás ale opakovaně ptají, kolik peněz by stálo, kdyby jednomu nevidomému chtěli naše služby předplatit – například trvalým příkazem. Pokud náklady na provoz knihovny a pořizování nových titulů vydělel počtem klientů, dostaneme částku přibližně 190 Kč měsíčně.

Dobré dílo v duchu doby

Na začátku 21. století jsem poznal širokou aktivitu Lumen Christi i já osobně a mám velikou radost, že jsem mohl přispět svou „troškou do mlýna“. Analogové nahrávání a přehrávání se pomalu přesouvalo do muzeí: neustá-

lým přehráváním pásek a kazet klesala jejich kvalita, přístroje se těžko opravovaly a nová doba si vynucovala digitální formát. Nový formát s sebou přinášel velkou těžkost: každý z nás nerad mění, co funguje a co má naučené – o to více, když na to nevidíte! Musela se tedy vyřešit dostupnost nového přístroje (případně zaučení uživatelů) a změnit celý systém distribuce obsahu. V tu dobu asi nikdo netušil, jak se bude vyvíjet mobilní telefon a možnost přenosu dat. Proto byl zvolen USB nosič – „flashka“. Tehdy to byla úplná novina a pro znalce dodám, že kapacitu 2 GB jsme považovali za vysněný vrchol!

Bůh vidí, i co je skryté

Byla to nádherná práce, která mně osobně dovolila aspoň trochu vstoupit do světa lidí se zrakovým handicapem: lidí různých profesí a zájmů (od maserů až po hudebníky, zpěvačky a vědce) a samozřejmě také křesťanů. Kdykoli potkám někoho z nich, vyvstane mi na mysli jakoby pokračování Ježíšova podobenství: Byl jsem nevidomý – a co jste pro mne udělali? Někdo mohl namítnout, přesně jako v tom podobenství: Pane, kdy jsme tě viděli nevidomého a nepomohli ti? Odpověď Pána Ježíše asi všichni znáte!

Žijeme v roce 2020 a máme to štěstí, že můžeme pro nevidomé a zrakově handicapované udělat mnoho: zpřístupnit a doširoka otevřít svět křesťanské literatury, zajímavostí, modliteb a informací. Pro jednotlivce je to úkol příliš veliký, ale když spojíme síly a využijeme osvědčené cesty – jako například Lumen Christi – je výsledek pro zrakově handicapované stejně dobrý jako dát hladovému najíst a žiznivému napít. A náš Bůh, který vidí i to, co je skryté, vám odplatí.

Jak se rodí zvukový časopis

Jeden z hlasů, který mohou klienti zvukové knihovny poslouchat už třetí desetiletí, patří Lence Nebeské. Je také redaktorkou hned dvou zvukových časopisů.

Na začátku – v roce 1991 – byla průprava z ochotnického divadla a přání být užitečná druhým. Dnes je zvuková knihovna díky Lence Nebeské bohatší o celou řadu knižních titulů a odběratelé ženského magazínu Lucie a výběru zajímavostí ze světa víry Křesťanské obzory se pravidelně mohou těšit na novou flashku se zajímavým obsahem.

Prací na obou periodikách se dnes paní Lenka zabývá především. „Moje spolupráce s Lumen Christi začala tím, že jsem pomáhala načítat texty pro tehdejší časopis o víře, který se jmenoval Světlo,“ ohlíží se Lenka Nebeská. Na mateřské dovolené přišel pak nápad na ženský časopis, a tak se roku 1997 zrodila Lucie. „Ženské časopisy obvykle mají v názvu ženské jméno, a tak jsem vybrala Lucii jako patronku nevidomých,“ vysvětluje paní Lenka. Každý měsíc Lucie představí některou významnou osobnost, najde se tu čtení o cestování, zdravé výživě nebo bylinkářství, recepty či úryvky z knih a rubrika „Výpravy za jmény“ představí některého světce nebo jinou důležitou osobnost, které si v daném měsíci připomínáme.

V roce 2001 pak začaly vycházet Křesťanské obzory. „Původní křesťanské zvukové časopisy mezitím zanikly, a tak jsme chtěli nabídnout něco podobného, ne moc odborného a náročného. Také do Křesťanských obzorů vždy zařazují některou osobnost, obvykle zajímavého kněze nebo řeholníci, tematické čtení, rozhovor, představení některého poutního místa a závěrem vybírám z Příběhů pro potěchu duše od salesiánského kněze Bruna Ferrera,“ přibližuje Lenka Nebeská.

Co příprava zvukového časopisu obnáší? „Materiály většinou přebírám z jiných časopisů nebo knih či z internetu, ale musím je ještě upravit,“ ilustruje paní Lenka. Jednak je nezbytné zohlednit délku časopisu – ta i s hudebními předěly nepřesahuje 130 minut – jednak bývá na místě ověřit, případně opravit některá data nebo údaje. „A když čerpám z anglických textů, samozřejmě je musím přeložit,“ doplňuje redaktorka. Připravené texty kolega z Lumen Christi zanesou do studia pražské Knihovny pro nevidomé K. E. Macana a zde je načtou pro-

Zvukový časopis? Podle Lenky Nebeské by mělo jít o pestré a povzbudivé čtení.

Snímek David Nebeský

fesionálně. Klienti potom svůj časopis dostanou poštou nahráný na flashce.

Bez nároku na odměnu

Jiné je to s knížkami, kterých sice paní Lenka postupně načítala pěknou řádku, avšak vyžadují čas, kterého není vždy nazbyt. Nedávno se totiž Lenka Nebeská stala navíc redaktorkou čtvrtletníku Křesťanská orientace, který vzniká v Macanově knihovně a tiskárně pro nevidomé a vychází v Braillově písmu. V poslední době tak k mikrofonu a tabletu se speciální nahrávací aplikací usedá jen občas. „Sama mám nejradši životopisy, takže těch jsem

načetla nejvíc. Třeba Maminku Markétu o matce Dona Boska nebo životopis katolické bylinkářky Marie Treben, autorky známého Zdraví z Boží lékárny. Ta se dokonce narodila v Žatci, až po válce byla odsunuta a žila v Rakousku. A teď bych ráda načítala příběh svaté Josefíny Bakhity, který jsem objevila v knihkupectví u Paulínek,“ prozrazuje Lenka Nebeská.

Načtení jedné patnáctihodinové knihy (delší už by pro nevidomé byly neúměrně dlouhé) zabere nejméně dvojnásob času. „Musím na to být dobře naladěná, doma musí být klid a soused nesmí sekat trávu,“ směje se paní Lenka. „Vydřím číst tak hodinu, hodinu a půl, než začnu chraptět.“

Jsem maximalistka, a tak přemazávám a nahrávám znovu nejen přeřeknutí, ale i místa, kde se mi zdá, že jsem výrazněji polkla nebo že venku zaštěkal pes,“ dodává. Hrubá nahrávka putuje ke kolegovi, který ji upraví po technické stránce (od odstranění šumů přes normalizaci hladiny zvuku až k seřazení kapitol), a pak už se knížka kopíruje na flashky a může se vydat ke klientům.

Čtení v době karantény

Za rok tak do zvukové knihovny Lumen Christi přibude zhruba padesát titulů, a to díky pětadvaceti „speakerům“, kteří knihy načítají. Ne všichni najednou – musejí se prostřídat u osmi tabletů. Lumen Christi se číní i nyní, v době karantény. „Nevidomé teď knížky a časopisy potřebují ještě víc než jindy,“ podotýká Lenka Nebeská.

Za to, že lidem se zrakovým handicapem zprostředkovávají informace a četbu, nikdo z načítajících nedostává žádné peníze. Odměnou jsou pozitivní ohlasy od těch, pro koho čtení připravují. „Byla jsem velmi dojatá, když jedna nevidomá paní vyprávěla, že se právě díky našim časopisům začala zajímat o křesťanství a nakonec konvertovala,“ uzavírá Lenka Nebeská milým příkladem. (sch)

Používáte mobilní bankovníctví?

Přispět můžete snadněji pomocí QR kódu níže. V QR kódu je kromě čísla účtu předvyplněna částka 500 Kč, kterou samozřejmě ve svém mobilním bankovníctví můžete před odesláním změnit. Abychom vám mohli poslat daňové potvrzení, nezapomeňte prosím do poznámky pro příjemce uvést svoji adresu.

QR Platba

Přispět katolické knihovně pro nevidomé můžete složenkou z přiloženého letáku nebo bankovním převodem na účet číslo

265 818 414 / 0300

Od hudby k literatuře – a zase zpátky

K četbě Jan Olejník tíhl už jako chlapec. A i když si po nešťastné ztrátě zraku zvolil hudební dráhu, láska ke knihám mu zůstala. Z těch křesťanských už se díky nadačnímu fondu Lumen Christi těší bezmála třicet let.

Jan Olejník si všechny poznámky zapisuje v Braillově písmu na tzv. Pichtově psacím stroji (na stole vlevo).

Snímek autorka

Dětství synka sklářského dělníka z jihomoravské Květné provázely pohádky, Medvídek Pú nebo za prokteráturu tak vzácný náčelník Apačů Vinnetou. „Pak mi bylo patnáct let, měl jsem těžký úraz a úplně jsem přišel o zrak,“ vypráví dnes devadesátiletý Jan Olejník. Ve středočeském Málkově, kde nyní bydlí spolu s rodinou svého syna, žije obklopen svazky v Braillově písmu a bezpočetnými nahrávkami: většinu z nich ovšem představuje hudba. Shodné příjmení totiž není náhoda – Jan Olejník je nejmladším bratrem P. Josefa Olejníka, kněze, pedagoga a autora liturgické hudby. „Když se mi to stalo, bratr k tomu přistoupil velmi prakticky. Zjistil, jaké jsou pro nevidomého člověka možnosti vzdělání a profesního uplatnění,“ vzpomíná o šestnáct let mladší Jan. A protože už odmala jevil hudební talent, padla volba na hudební oddělení hradčanské školy pro nevidomé v Praze. U profesora Otakara Heindla pak Jan studoval hru na klavír a flétnu.

Braillovo písmo zachytí slova i noty

Jak? „Braillovo písmo!“ odpovídá Jan Olejník s úsměvem. To je slepecké písmo, které se vytlačuje do papíru a čte se hmatem. „Písmu má celkem 64 znaků a těmi vyjádříte celou abecedu, vše, co je potřeba k matematice, a také noty,“ doplňuje hudebník. „Má to háček, že stejný znak v abecedě znamená něco jiného než v notách, například písmeno ‚d‘ odpovídá osminové notě ‚c‘. Když ale toto písmo používáte denně, zvyknete si a už nad tím ani ne-

potřebujete uvažovat,“ poznamenává muzikant.

Přesto na své studium vzpomíná jako na náročné, už proto, že nevidomí hudebníci se vše musejí naučit zpaměti. Zásadní byla bratrova podpora – především poté, kdy v roce 1948 byla hudební oddělení škol pro nevidomé sloučena do jediné školy v Praze. P. Josef Olejník – tehdejší vyučující teologické fakulty v Olomouci – zařídil Janovi soukromou přípravu na státní zkoušky a také se o něj během tohoto času staral.

Půlstoletí učitelem hudby

Po studiích se Jan Olejník oženil a vzhledem k tísnivé bytové situaci v Olomouci se odstěhoval s manželkou do Kladna k jejím příbuzným. Tam také získal místo učitele hudby v Lidové škole umění. Budoucí klavírista a flétnista zde připravoval dlouhých dvaapadesát let. Učil také komorní hru. „Všechny nezbytné písemnosti vyřizovala moje manželka, která vytvořila takové zázemí, že jsem se mohl učení plně věnovat,“ vysvětluje Jan Olejník. Patnáct jeho žáků si zvolilo hudbu jako profesi, a když dnes přijedou do Málkova svého někdejšího pana učitele navštívit, nechybí při těchto

setkáních společně muzicírování. Za klavír Jan Olejník usedá dodnes.

A neopustil ani knihy. Těch ve slepeckém písmu v jeho knihovně mnoho nenajdeme, s výjimkou svazků Bible a literatury o hudbě. Jednak Braillovo písmo zabere mnohem více místa než písmo pro vidící a silnější je i papír, a tak by knížky mohly být drahé, z nahrávek zmizely ruchy a další nedokonalosti, a dnes si tak Jan Olejník vychutnává i mnohahodinové nahrávky křesťanských historických románů nebo zvukové časopisy. Ty mu z Lumen Christi chodí hned čtyři včetně Křesťanských obzorů nebo přehledového Monitoru. „Teď jsem zrovna doposlouchal a budu vracet román o středověkém opatu Reginovi z Průmu ‚A vody plynou‘ od Marie Calasanz Ziescheové, mám od ní rád i ‚Návrat‘ a ‚Nový začátek‘ o Thomasi Volknerovi – německém knězi, který se jako voják dostal v Rusku do zajetí,“ přibližuje Jan Olejník. „Ve ‚Stínu otce‘ od Jana Dobraczyňského je zase tak výstižně popsán svatý Josef, že mám k němu díky té knize docela jiný vztah.“

Čtení ušima o svatých i o hrdinech

„Na konci 50. let se objevily magnetofony a slepecká knihovna v Praze obratně zřídila právě oddělení zvukové knihy,“ líčí hudebník. Na magnetofonové pásky a později na kazety, CD a flashdisky namlouvali – a dodnes namlouvali – v kvalitním zvukovém studiu profesionální herci výběr literatury i časopisů. „Mělo to ovšem jednu velkou mezeru – chyběla literatura duchovní. Za totality ji nahrávat nemohli, ačkoli si vzpomínám, že jsem si tam půjčil alespoň Werfelovu ‚Píseň o Ber-

nadettě‘ nebo Twainovu ‚Pannu ve zbroji‘. A právě výroby knih pro křesťany se na konci 80. let ujali Jiří Červený, David Nebeský a další,“ vzpomíná Jan Olejník.

Původně amatérská produkce Studia sv. Antonína a navazujícího Lumen Christi se během času profesionalizovala, z nahrávek zmizely ruchy a další nedokonalosti, a dnes si tak Jan Olejník vychutnává i mnohahodinové nahrávky křesťanských historických románů nebo zvukové časopisy. Ty mu z Lumen Christi chodí hned čtyři včetně Křesťanských obzorů nebo přehledového Monitoru. „Teď jsem zrovna doposlouchal a budu vracet román o středověkém opatu Reginovi z Průmu ‚A vody plynou‘ od Marie Calasanz Ziescheové, mám od ní rád i ‚Návrat‘ a ‚Nový začátek‘ o Thomasi Volknerovi – německém knězi, který se jako voják dostal v Rusku do zajetí,“ přibližuje Jan Olejník. „Ve ‚Stínu otce‘ od Jana Dobraczyňského je zase tak výstižně popsán svatý Josef, že mám k němu díky té knize docela jiný vztah.“

Poslech mu od minulých Vánoc usnadňuje naslouchátko. A kolik času Jan Olejník knihám věnuje? Jak kdy, záleží třeba na žánru. „Ale třeba také detektivní příběhy bratra Cadfaela od Ellis Petersové – to je literatura, od které se člověk těžko odtrhne,“ uzavírá s úsměvem hudebník. (sch)

S časopisy nejen v kuchyni

Paní Milena Dohelská je klientkou knihovny Lumen Christi už „pěknou řádku let“, jak sama říká. „Přesně už si nevzpomenu kdy, ale jednou nám nevidomým přišla do poštovní schránky nabídka odebrat časopis Lucie.“

„Tento křesťanský magazín pro ženy mě obsahem i provedením velmi zaujal, a tak jsem časopisy od Lumen Christi začala odebrat,“ vzpomíná někdejší učitelka v Lidové škole umění a pozdější operátorka v telefonní ústředně. Až do začátku 90. let byla práce na telefonních ústředních, které se tehdy obsluhovaly ručně, pro nevidomé typická; s nástupem automatických ústředněn pak tito lidé zpravidla přišli o práci.

Čtení v Braillovi i poslech z knihovny a rádia

Literatura ji baví, a tak u ní doma zní zvukové knihy třeba i v kuchyni a při domácích pracích. „Ráda poslouchám i Čtení na pokračování v Radiu Proglas

Braillovo písmo zpřístupnilo zrakově handicapovaným třeba i evangelium podle sv. Jana. Snímek archiv Lumen Christi

a knížky z dalších zdrojů,“ upřesňuje Milena Dohelská.

Výjimkou je Bible. Tu bere raději do rukou papírovou a pročítá si ji v Braillově písmu. „Nevidomá jsem od narození, a tak jsem se Braillovo písmo učila už od první třídy. Nečtu ale tak rychle jako někteří jiní. To je ovšem výhoda, protože když čtu pomaleji, víc

se na text Písma soustředím a mohu nad ním přemýšlet,“ zdůrazňuje paní Milena. Cestu k víře jí ostatně, jak říká, otevřelo právě její postižení. „Beru to jako výzvu a výzvy mám ráda,“ ujišťuje energická šedesátice.

„Kdybych byla zdravá, možná bych se nikdy nesetkala s křesťany a třeba bych nikdy neuvěřila. Jsem přesvěd-

čená, že všechno má svoje důvody a svůj smysl,“ dodává. Lucie, Monitor a Křesťanské obzory – to jsou tři časopisy z produkce Lumen Christi, které Milena Dohelská odebrá a které jí pravidelně dělají radost. „A všem v Lumen Christi za ně patří můj velký a upřímný dík,“ uzavírá klientka. (sch)

Na nové knížky se vždy těším

Možnost poslouchat zvukové knížky z katalogu Lumen Christi a těšit se z časopisů, které organizace připravuje, provází Marii Jarošovou už spoustu let. „Původně se knížky ještě natáčely na kazety. Jednou mi v Lumen Christi dokonce pomáhali opravovat můj magnetofon, protože špatně přehrával,“ vzpomíná paní Marie. Z Macanovy knihovny pro nevidomé v pražské Krakovské ulici zase nosila těžké tašky, protože každá kazeta něco váží... „Dnes je mnohem více možností a knížky a časopisy i z Lumen Christi dostávám na CD a na flashkách. Ti, kdo umějí s počítačem, si rádi stahují čtení z internetu, ale to já neumím,“ konstatuje Marie Jarošová.

Narodila se jako vidící, ale po porodu dětí se jí zrak začal zhoršovat a dnes už jí slouží jen minimálně – na čtení to není. A tak paní Jarošová poslouchá dámský časopis Lucie nebo Křesťanské obzory přinášející zaji-

Pichtův psací stroj byl patentován roku 1901. Třicet let po smrti vynálezce slepeckého písma Louise Braillova pomohl jeho vynález do světa. Repr. KT

mavosti a aktuality ze světa víry a po každé se těší, jaký jí z Lumen Christi nabídnou nový knižní titul. „Teď naposledy se mi moc líbila knížka Eduarda Martina Andělské úsměvy. Je to první věc, co jsem od něj slyšela, a protože v Lumen Christi nahráli jeho knížek víc, těším se, že se dostanu k dalším,“ přibližuje paní Marie.

Využívá na nahrávkách i Písmo svaté? „Víte, na to mám manžela,“ směje se paní Marie. „On vidí normálně, takže mi z Bible čte. Čte mi takhle i další věci, třeba i Katolický týdeník. Sice už mu bude devadesát, ale ještě to zvládne, a tak to dávám dohromady,“ doplňuje. Rodina se pak postará i o další věci – třeba nepostradatelný magnetofon s USB vstupem na flashdisk paní Jarošové obstaral syn, kontakt s Lumen Christi kdysi zajistila dcera – a díky vnukovi můžeme tento článek s paní Marií autorizovat. (sch)

Lumen Christi – katolická knihovna pro nevidomé

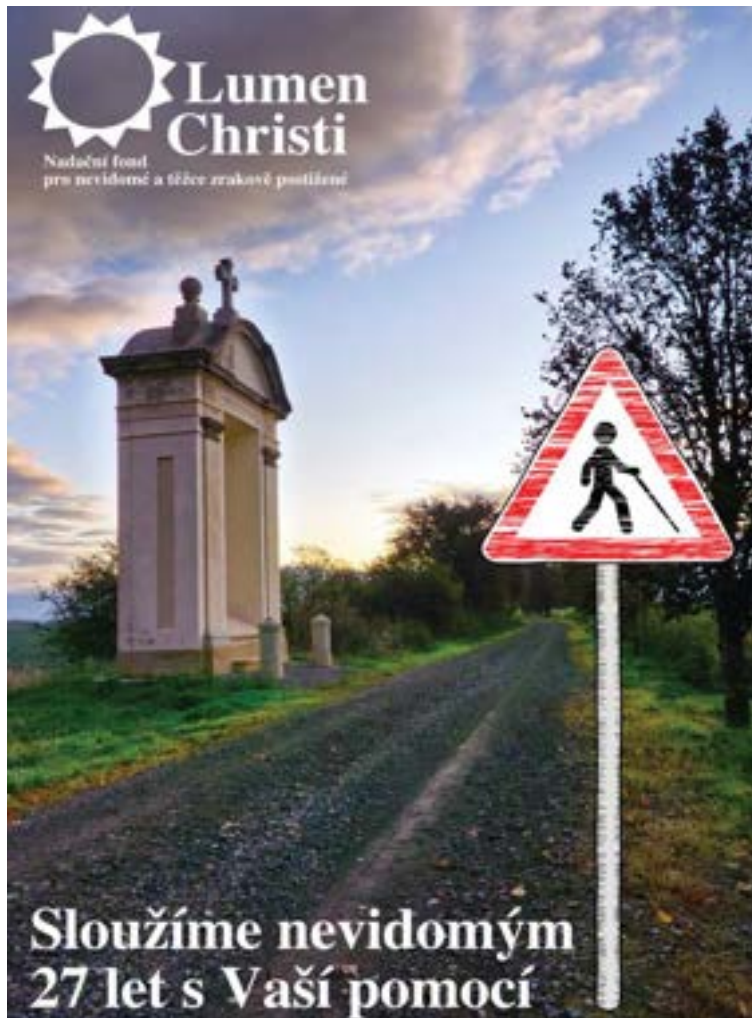
Pane, kdy jsme tě viděli nevidomého a nepomohli ti?

P. Vojtěch Eliáš připomíná Ježíšova slova z Matoušova evangelia a vztahuje je k pomoci zrakově postiženým. V době, kdy jsou dostupné nejrůznější technické prostředky, může pomáhat opravdu každý. Str. 9 a 12

Jiří Červený: Zvuková knihovna má i dnes velký smysl

Je jedním ze spoluzakladatelů zvukové knihovny, hudebníkem, učitelem, kapelníkem a v neposlední řadě otcem. Jiří Červený se ohlíží za minulostí Lumen Christi a líčí, jak se nevidomému žije dnes. Str. 10 a 11

S časopisy nejen v kuchyni

Paní Milena Dohelská díky časopisům od Lumen Christi našla nejen potěšení a poučení, ale především křesťanskou víru. „Jsem přesvědčená, že všechno má svoje důvody a svůj smysl,“ říká. Str. 15

Na nové knížky se vždy těším

Kdo není kamarád s počítačem, nemusí se čtení vzdát. Zvuková knihovna půjčí časopisy i kvalitně načené knihy, jako paní Marii Jarošové. Ta nachází oporu také ve své rodině – vidícím manželovi a dětech. Str. 15

Jak se rodí zvukový časopis

Lenka Nebeská je redaktorkou několika časopisů pro nevidomé. Co všechno obnáší příprava jednoho titulu? Jak se slova dostanou až na flash disk, který potěší desítky klientů? Str. 13

Od hudby k literatuře – a zase zpátky

Devadesátník Jan Olejník je mladším bratrem známého kněze a hudebníka Josefa Olejníka. Hudbu si zvolil za své životní povolání, a ač je od patnácti let nevidomý, vychoval celé generace dalších muzikantů. Dodnes ho s nimi pojí přátelství. Str. 14

Přílohu redakčně připravila Alena Scheinostová

Pomozte prosím nevidomým

Přispět katolické knihovně pro nevidomé můžete složenkou z příloženého letáku nebo bankovním převodem na účet číslo

265 818 414 / 0300

Dar našemu nadačnímu fondu si na základě zaslání potvrzení můžete odečíst od základu daně z příjmu (za zaměstnance to obvykle udělá mzdová účtárna). Pokud svůj dar posíláte bankovním převodem a chcete obdržet potvrzení, vyplňte prosím při platbě do poznámky pro příjemce svoji adresu nebo si potvrzení vy-

žádejte na našich webových stránkách. Potvrzení darů přijatých do konce dubna budeme odesílat v červnu, ostatní v září.

Všem dárcům Pán Bůh zaplatí!

Lumen Christi, nadační fond pro nevidomé a těžce zrakově postižené

Čs. armády 1705, Box 57
253 01 Hostivice
www.lumenchristi.cz
fond@lumenchristi.cz
Tel.: 242 446 984

QR Platba